

Marzena Przybysz

Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich

e-mail: m.przybysz@sbp.pl

„Bibliotekarz” odzwierciedleniem aktywności bibliotekarzy i bibliotek w latach 2020–2021

DOI: <http://doi.org/10.18778/0860-7435.34.03>

Abstrakt: Miesięcznik „Bibliotekarz” ukazuje się od 1919 r. Zgodnie ze swym profilem poświęcony jest sprawom bibliotekarzy i bibliotek. Pandemia COVID-19 przeorganizowała działalność bibliotek. Artykuł przedstawia analizę tematyczną czasopisma w latach 2020–2021 w kontekście aktywności bibliotekarzy i bibliotek ze szczególnym uwzględnieniem działań zaradczych pandemii dla użytkowników bibliotek.

Słowa kluczowe: „Bibliotekarz”, pandemia, aktywność bibliotekarzy, działalność bibliotek

Wstęp

Pierwszy numer „Bibliotekarza” ukazał się ponad 100 lat temu, w kwietniu 1919 r. „Bibliotekarz” – początkowo jako organ Sekcji Bibliotek Powszechnych Związku Bibliotekarzy Polskich, o częstotliwości miesięcznej – był poświęcony sprawom bibliotek powszechnych i czytelnictwa. W założeniach, określonych i spisanych w pierwszym tekście redakcyjnym przez redaktor naczelną Wandę Dąbrowską (1919, 1), zaakcentowana była wyraźnie wartość i znaczenie publikowanych w czasopiśmie treści:

Przystępując pomimo tak trudnych warunków doby obecnej [...] Związek Bibliotekarzy¹ Polskich jest przekonany, że działa w myśl życzeń zainteresowanego ogółu, ma bowiem pełne przeświadczenie, że posiadanie własnego organu zawodowego stało się palącą potrzebą, odczuwaną przez wszystkich pracowników bibliotecznych.

Zadania pisma są jasne: ma ono służyć sprawie bibliotekarstwa powszechnego w imię zrozumienia doniosłości tej dziedziny pracy w życiu społeczeństwa, w imię wszechstronnego postępu bibliotekarstwa a tem samem i czytelnictwa, którego najistotniejszym podłożem są biblioteki powszechne.

W tym celu pismo winno [...] stać się punktem wymiany myśli, wątpliwości, a także zdobytych doświadczeń, punktem zapoznania się i zbliżenia wzajemnego, oraz przeglądu dorobków dotychczasowych, a także ośrodkiem dążeń i wysiłków ku budowaniu planów mocnych i jasnych na przyszłość, ku wypracowaniu jednolitych i możliwie najlepszych metod pracy, we wszystkich dziedzinach działalności bibliotecznej (*Bibliotekarz*, 1919, 1, s. 1).

Przytoczone słowa skierowane do ówczesnego czytelnika uzyskały poparcie środowiska bibliotekarskiego. Zaprezentowany program wyznaczył na lata kierunek oraz określił charakter pisma: obok spraw fachowych, związanych bezpośrednio z udoskonalaniem działalności bibliotek, akcentowana była społeczna rola bibliotek powszechnych i bibliotekarza, nie tylko „urzędnika – administratora, lecz i wychowawcy, cichego sternika oświaty narodowej” (*Bibliotekarz*, 1919, 1, s. 2). Pismo od początku szeroko otworzyło swe łamy na pogłębianie znajomości „naturalnego terenu pracy bibliotekarskiej – księgozbioru” (*Bibliotekarz*, 1919, 1, s. 2). Jednym z wytycznych programu czasopisma było przybliżenie pracownikom bibliotek warsztatu i warunków pracy poprzez prowadzenie obszernego działu sprawozdawczego z życia bibliotek powszechnych na całym obszarze kraju. Treść miesięcznika uzupełniały przegląd krytyczny ruchu wydawniczego, przegląd czasopism, sprawozdania

¹ W cytowanym tekście została zachowana pisownia oryginalna z 1919 r.

z działalności instytucji i towarzystw oświatowych oraz organizacji pokrewnych, wiadomości różne oraz dział pytań i odpowiedzi.

Pierwsze miesiące wydawania miesięcznika, w zderzeniu z rzeczywistością, nie były łatwe. Komplikacje organizacyjne i finansowe spowodowały zawieszenie publikacji czasopisma na prawie 10 lat. Od kwietnia 1929 r. zaczął ukazywać się „Biuletyn Biblioteki m.st. Warszawy”. Czasopismo związane z Biblioteką Publiczną m. st. Warszawy poświęcone było sprawom bibliotek publicznych, głównie – Biblioteki Publicznej w Warszawie. Od numeru 1/2 z 1934 r. miesięcznik zmienił tytuł na „Bibliotekarz: biuletyn Biblioteki Publicznej m.st. Warszawy” i wydawany był przez Związek Bibliotekarzy Polskich oraz Bibliotekę Publiczną m. st. Warszawy. Po drugiej wojnie światowej redakcja wznowiła działalność. W październiku 1945 r. ukazał się pierwszy powojenny numer czasopisma. Przez kolejne lata redakcja stopniowo rozszerzała tematykę pisma o zagadnienia ogólne, przekształcając go w fachowy organ poruszający aktualne problemy bibliotekarstwa.

Dostosowywany do wymagań czytelniczych przez lata układ treści obejmuje: różnorodne problemy bibliotekarskie; bibliotekarstwo polskie i zagraniczne oraz współpracę międzynarodową; problemy pracowników bibliotecznych, ich kształcenie i doskonalenie zawodowe, z uwzględnieniem problemów bibliotekarzy szkół wyższych i bibliotekarzy dyplomowanych; status bibliotekarza nauczyciela, a także mocne i słabe strony działalności bibliotek szkolnych; problemy rynku książki związane z aktualną sytuacją społeczną i ekonomiczną; historię bibliotekarstwa, czasopiśmiennictwa i książki polskiej; omówienia i recenzje książek; księgozbiory biblioteczne, czytelnictwo i problemy jego upowszechniania; kształcenia użytkowników bibliotek; informacje naukową i dokumentację; komputeryzację bibliotek, digitalizację zbiorów, sieci biblioteczne i media elektroniczne; przepisy prawne z komentarzami; sylwetki bibliotekarzy; informacje o działalności Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich i International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA); informacje o działalności Biblioteki Publicznej m. st. Warszawy – Biblioteki Głównej Województwa Mazowieckiego.

Treści są prezentowane w działach: „Od Redaktora”, „Artykuły”, „Z bibliotek”, „O bibliotekach w prasie”, „Sprawozdania i relacje”, „Przegląd piśmiennictwa”, „Prawo biblioteczne”, „Ochrona danych osobowych w pracy bibliotekarza: doświadczenia i praktyka”, „Z żalobnej karty”, „Wspomnienia”, „Wywiady”, „Z życia SBP”, „Z życia Koszykowej”, „W kilku słowach”, „Po-staktualia”.

Dzisiejszy „Bibliotekarz” to czasopismo poświęcone w dalszym ciągu sprawom bibliotek, bibliotekarzy i czytelnictwa. Na jego łamach ukazują się artykuły problemowe i informacyjne, dotyczące praktyki bibliotecznej, organizacji

bibliotek, czytelnictwa, doskonalenia zawodowego, doświadczenia z pracy bibliotek publicznych i naukowych, prawa bibliotecznego, nowych technologii, utrwalania pamięci o osobach i instytucjach związanych z książką.

Publikowane są zarówno artykuły o charakterze merytorycznym, publicystyczno-popularyzatorskim i biograficznym, jak również recenzje, felietony inspirowane problematyką bibliotecarską, sprawozdania i relacje z wystaw i konferencji, wywiady z bibliotekarzami i osobami interesującymi się problematyką z szeroko pojętej bibliologii, wspomnienia. Wydawcą czasopisma jest Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich we współpracy z Biblioteką Publiczną m. st. Warszawy – Biblioteką Główną Województwa Mazowieckiego. Wychodzi ono w nakładzie około 7 tys. egzemplarzy.

Ze szczególnie przychylnym odbiorem spotykają się materiały, które nie tylko poszerzają wiedzę i kompetencje bibliotekarzy, ale są pomocne w rozwiązywaniu problemów, służą pogłębianiu wiedzy praktycznej, są przewodnikiem w obrębie problemów istotnych zarówno dla bibliotekarzy w małych wiejskich bibliotekach, jak i w dużych skupiskach miejskich. Wartością tekstów „Bibliotekarza” jest również to, że przygotowywane są przez specjalistów, ludzi doskonale znających problemy bibliotecarskie i umiejętnie wykorzystujących swą wiedzę w relacji z odbiorcami. „Bibliotekarz” żywo reaguje na zmiany zachodzące w bibliotekarstwie. Obchody jubileuszowe 100-lecia czasopisma, które odbyły się w 2019 r., zaowocowały publikacją nowych tekstów związanych tematycznie z historią, analizą podejmowanej problematyki na stronach miesięcznika, odbiorem przez czytelników i ich opiniami (Gębołyś, 2019; Konieczna, 2019). Następne dwa lata, na przełomie drugiej dekady 21. wieku, okazały się szczególne dla wszystkich. Pandemia COVID-19 zmieniła nie tylko harmonogram życia osobistego, przewartościowała priorytety, ale również przeorganizowała działalność bibliotek. Towarzysząca nam przez ten czas sytuacja zagrożenia zdrowotnego w działalności bibliotecarskiej została uwidoczniła w tematyce publikowanych tekstów w „Bibliotekarzu” w latach 2020–2021, dotyczącej aktywności bibliotekarzy i bibliotek ze szczególnym uwzględnieniem działań zaradczych pandemii dla użytkowników bibliotek.

[„Bibliotekarz” 2020–2021

Pośród wydanych w ostatnich dwóch latach numerów miesięcznika należy wyróżnić lutowy numer „Bibliotekarza” z 2020 r., bowiem oprócz stałych działów i rubryk, zawierał materiały nawiązujące do wspomnianego już wydarzenia – obchodów 100-lecia pisma w 2019 r., jego historii i dorobku, roli jaką pełniło w środowisku bibliotekarzy oraz znaczenia poruszanych w tekstach problemów we wspomnieniach i ocenie osób, które były związane z jego redagowaniem, ale

także czytelników, praktyków i teoretyków bibliotekarstwa. W marcowym numerze natomiast zostały opublikowane refleksje na marginesie seminarium jubileuszowego *Czasopisma bibliotekarskie w Polsce. Jubileusz 100-lecia „Bibliotekarza” i 70-lecia „Poradnika Bibliotekarza”*, które odbyło się 22 listopada 2019 r. w gmachu Biblioteki Publicznej m.st. Warszawy – Biblioteki Głównej Województwa Mazowieckiego.

Dział „Wspomnienia” w numerze 5. z 2021 r. poświęcony był zmarłej 16 kwietnia 2021 r. w Warszawie Joannie Pasztaleniec-Jarzyńskiej, przewodniczącej Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w kadencji 2017–2021. Joanna Pasztaleniec-Jarzyńska od ponad 40 lat uczestniczyła w rozwoju bibliotekarstwa polskiego. Natomiast w numerze 7/8 z 2021 r. zostało opublikowane wspomnienie zmarłej 5 maja 2021 r. Bożeny Bednarek-Michalskiej, która całe zawodowe życie związana była z Biblioteką Uniwersytecką w Toruniu.

Miesięcznik przez lata był swoistym „sejsmografem” wydarzeń w środowisku bibliotekarskim na tle ogólnej sytuacji społecznej, ekonomicznej i politycznej państwa. Odnosi się to również do tematyki wypełniającej strony czasopisma w latach 2020–2021 i da się potwierdzić przeprowadzoną poniżej analizą tematyczną poszczególnych numerów czasopisma z lat 2020–2021 oraz dołączonym do tego tekstu spisem alfabetycznym, w obrębie działów według autorów, numerów „Bibliotekarza” i tytułów artykułów.

W dziale **Artykuły** w minionych dwóch latach zostało opublikowanych 68 artykułów autorów reprezentujących uniwersytety, szkoły wyższe, politechniki, biblioteki wojewódzkie, powiatowe, miejskie, muzealne, archiwa, fundacje, instytuty naukowe związane ze środowiskiem akademickim, bibliotekarskim z Warszawy, Białegostoku, Bydgoszczy, Gdańska, Gorzowa Wielkopolskiego, Kalisza, Kielc, Kolbuszowej, Krakowa, Lublina, Olsztyna, Płocka, Poznania, Rzeszowa, Słupska, Sopotu, Szczecina, Świebodzina, Zielonej Góry. Wśród tekstów znalazły się artykuły merytoryczne, przeglądowe, problemowe, prezentujące zagadnienia, stany badań, raporty z badań, referaty z konferencji.

Omówione zostały działania bibliotek wojewódzkich, jak np. Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Rzeszowie, Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. E. Sukertowej-Biedrawiny w Olsztynie, Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Łodzi, Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Cypriana Norwida w Zielonej Górze, Biblioteki Publicznej m. st. Warszawy – Biblioteki Głównej Województwa Mazowieckiego czy też miejskich, np. Biblioteki w Bieczu, Książnicy Płockiej im. Władysława Broniewskiego w Płocku, Biblioteki Publicznej w Świebodzinie, Przedstawione zostały aktywności Biblioteki Narodowej, Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Słupsku, Biblioteki Politechniki Poznańskiej, Biblioteki Politechniki Krakowskiej, Biblioteki Wyższej Szkoły Biznesu w Gorzowie

Wielkopolskim, Biblioteki Głównej Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie, Centralnej Biblioteki Wojskowej.

Rozpiętość tematyczna artykułów jest duża, spośród nich należy wymienić teksty przedstawiające sytuację bibliotekarzy pracujących w polskich muzeach z punktu widzenia bibliotekarza muzealnego na przykładzie bibliotek w Krakowie, Warszawie, Malborku, Białymstoku. Omówiono rezultaty cyklu szkoleń dla bibliotekarzy "MARC 21 – warsztaty dla bibliotekarzy-katalogerów firmowane przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich i Centrum NUKAT", jak również obszary działalności bibliotek w czasie pandemii COVID 19 oraz prace, jakie biblioteki powinny podejmować, aby po opanowaniu zagrożenia epidemicznego ponownie otworzyć placówki dla czytelników.

Zaprezentowano m.in. zbiory biblioteki beletrystycznej w bibliotece naukowej – Bibliotece Głównej Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie. Omówione zostały prowadzone w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej im. H. Łopacińskiego w Lublinie prace nad organizacją konkursu i galą kolejnej edycji Nagrody im. A. Platto 2020 r. – nagrody skierowanej do bibliotekarzy z bibliotek publicznych województwa lubelskiego. Pośród tekstów teoretycznych wymienić należy artykuł dotyczący nowej edycji tablic skróconych UKD omawiający ich zawartość, wskazujący zmiany wprowadzone w stosunku do poprzedniego wydania tablic skróconych UKD z 2006 r. jak również artykuł przedstawiający rodzaje źródeł informacji oraz analizę nowego wymiaru kultury informacyjnej w Polsce, także tekst omawiający katalogowanie literatury dla dzieci i młodzieży z użyciem deskryptorów Biblioteki Narodowej.

Wśród raportów z badań należy wyróżnić tekst omawiający współpracę bibliotek publicznych i szkolnych w świetle celów i zadań Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa w latach 2014, 2016–2017 dotyczący działań bibliotek publicznych i szkolnych wynikających z ich uczestnictwa w Priorytecie 3 NPRCz. Omówiono w nim wnioski z badań ankietowych przeprowadzonych przez Instytut Książki i Czytelnictwa Biblioteki Narodowej wśród bibliotek publicznych i szkolnych biorących udział w programie, a dotyczących m.in. celów i zasięgu współpracy, form pracy bibliotecznej oraz jej efektów organizacyjnych. Omówione zostały również wyniki badań czytelnictwa młodzieży szkolnej prowadzone w 2017 r. (7/8 2020 r.). Badania te dotyczyły praktyk czytelniczych nastolatków w środowisku cyfrowym. Przedstawiono strategię czytelnicze młodzieży oraz rekomendacje dla pracy bibliotek wynikające z tych badań. W tym podwójnym numerze został zamieszczony artykuł, który także odnosi się do działalności bibliotek, ale ujmuje problem w kontekście standardów ich pracy. Przedstawiono realizowany od kilku lat projekt Analiza Funkcjonowania Bibliotek (AFB) prowadzony przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich we współpracy z trzema konferencjami dyrektorów bibliotek. Tekst poświęcony

był głównie bibliotekom publicznym, które stanowią najliczniejszą grupę bibliotek uczestniczących w tym projekcie. Kontynuacją tematu były treści opublikowane w numerze 11/2020, podejmujące problematykę projektu AFB. Przybliżono w nich czytelnikom badania prowadzone w ramach programu AFB i omówiony jeden ze wskaźników funkcjonalności zaproponowany polskim bibliotekom uczestniczącym w projekcie. W numerze 3/2021 przedstawione zostały wskaźniki funkcjonalności bibliotek publicznych południowej części województwa lubuskiego. Zaprezentowano wyniki analizy sytuacji wybranych bibliotek według wskaźników funkcjonalności przeprowadzonej w oparciu o dane Analizy Funkcjonalności Bibliotek Publicznych. Artykuł był jedną z pierwszych prób analizy i miał zachęcić bibliotekarzy do podejmowania podobnych prób oceny działalności i efektywności pracy własnych bibliotek z wykorzystaniem dostępnych wskaźników funkcjonalności, dających możliwość porównań z wynikami pracy bibliotek o podobnym potencjale i zbliżonych warunkach pracy.

Ważnym zagadnieniem podejmowanym w „Bibliotekarzu”, było kształcenie akademickie bibliotekarzy i zaprezentowanie doświadczeń ośrodków krajowych w kontekście zmian. W numerze piątym w 2020 r. przedstawiona została sytuacja ośrodków akademickich, które prowadzą lub prowadziły studia bibliotekoznawcze. Omówiony został stan prawny w zakresie programów i zasad kształcenia. W numerze czerwcowym z tego roku został opublikowany wartościowy tekst omawiający sytuację studiów bibliotekoznawczych w zakresie realizowanych programów kształcenia i opcji wyboru specjalizacji zawodowych. W tekście zostało postawione pytanie o zakres wiedzy zdobywanej przez studentów i możliwości jej zastosowania w praktyce bibliotecznej.

Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich w 2021 r. powołało w ramach AFB zespół, który postawił sobie za cel opracowanie założeń metodologicznych badań i wypracowanie narzędzia badania wpływu społecznego i ekonomicznego polskich bibliotek publicznych. W artykule opublikowanym w numerze 11. z 2021 r. przedstawiono prace zespołu (zidentyfikowanie 28 obszarów życia, na które biblioteki publiczne mogą mieć wpływ dzięki swojej działalności, opracowanie kwestionariusza ankiety do badań, zorganizowanie spotkania z bibliotekarzami praktykami).

Inny zamieszczony w tym numerze artykuł prezentował wyniki prowadzonych przez Zespół AFB badań w zakresie wykorzystania danych i wskaźników funkcjonalności dostępnych w bazach i raportach tworzonych w ramach projektu. Przedstawił charakterystykę bibliotek publicznych, pedagogicznych i akademickich biorących w nim udział oraz szczegółową analizę materiału badawczego, z którego wynikało, że biblioteki wykorzystują zbierane dane najczęściej do porównania osiągniętych wyników z wynikami bibliotek o podobnym statusie,

do rozmów z organizatorami, jako materiał do aplikowania o środki w programach i projektach.

Opublikowany w numerze styczniowym z 2021 r. tekst omawiał działania podnoszące kompetencje zawodowe bibliotekarzy województwa podlaskiego, które były organizowane przez Biblioteczną Ligę Powiatową trzech powiatów (bialostockiego, łomżyńskiego i suwalskiego). Podczas spotkania poświęconego doskonaleniu zawodowemu bibliotekarzy przeprowadzona została mini-sonda pt. Zmiany w mojej bibliotece w latach 2014–2019. W artykule zebrano wyniki sondy, które omawiały opinie bibliotekarzy na temat swojej pracy w bibliotekach.

W numerze wakacyjnym z 2020 r. podjęto temat wykorzystywania przez polskie biblioteki współczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych. Poszerzenie oferty bibliotek o nowe funkcje to wymóg czasów, wynikający z konieczności nadążania za pojawiającymi się rozwiązaniami technologicznymi i oczekiwań użytkowników bibliotek.

Oprócz stanów badań publikowane były teksty o charakterze monograficznym, przeglądowym. W artykule dotyczącym czasopisma „Kontrasty” omówiono: prace omawiające to czasopismo zarejestrowane w bibliografii, historię, publikowane teksty oraz sylwetki współpracujących dziennikarzy i autorów. W innym artykule przedstawiono straty fonografii polskiej z I połowy XX wieku jako dźwięki nie utrwalone, ale też dźwięki utracone dla potomnych oraz zniekształcone. W numerze wrześniowym 2020 r. znaleźć można artykuł przeglądowy przedstawiający rynek przekładów polskiej literatury pięknej na język rumuński, szczególnie po II wojnie światowej. Z kolei w numerze 11. z 2020 r. omówiono twórczość pisarza Adama Bahdaja, oraz zaprezentowano sylwetki ilustratorów jego książek. W numerze 12. z tegoż roku przedstawiono sylwetkę i działalność Karola Brzozowskiego, autora rękopisu *Rady dla wnuczków*, będącego interesującym źródłem dla badaczy gospodarki i kultury w XIX w., ale także czytelnictwa pojawiającego się w tym okresie. Zamieszczony w numerze 4. z 2021 r. artykuł *Długie i owocne życie Papcia Chmiela. Henryk Jerzy Chmielewski 1923–2021* omawiał życie i aktywność zmarłego pod koniec stycznia 2021 r. znanego rysownika komiksów, wieloletniego współpracownika „Świata Młodych”, autora poczytnego komiksu *Tytus, Romek i A'Tomek*. Autor artykułu przedstawił proces twórczy Papcia Chmiela, jego pracowitość, poczucie humoru, dzięki czemu popularność komiksu i jego twórcy była pielęgnowana przez dekady wśród czytelników i miłośników komiksów w Polsce.

Opublikowany w numerze wrześniowym 2020 r. artykuł przeglądowy omawiał szczegółowo działania planowane przez Fundację Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego w latach 2021–2022, jej ofertę dla bibliotek publicznych we współpracy z innymi organizacjami i instytucjami jako partnerami.

Zmiany i przeobrażenia, jakie dokonały się w minionych latach w bibliotekach publicznych stanowiły cenny kapitał i punkt wyjścia do kolejnych propozycji na najbliższe dwa lata. Jedną z nich był projekt *Biblioteka online, ale blisko – pomagająca w czasach kryzysu* opierający się na podstawowych atutach bibliotek publicznych – uniwersalności i bezpłatności oferty, wzmacnianiu wspólnoty środowiskowej oraz przeciwdziałaniu wykluczeniu cyfrowemu.

W „Bibliotekarzu” prezentowane były również referaty przedstawione podczas konferencji pod hasłem *Fonografia polska od Niepodległości do dziś* (13–14 maja 2019 r. w Gołuchowie), 38. Spotkania Zespołu ds. Bibliografii Regionalnej ZG SBP pod hasłem *Popularyzacja regionalnych baz danych i wiedzy o książce* zorganizowanej w Wojewódzkiej i Miejskiej Bibliotece Publicznej im. Emilii Sukertowej w Olsztynie (30–31 maja 2019 r.).

Z działań Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich omówiony został m.in. Ogólnopolski Konkurs Bibliotekarz Roku realizowany w latach 2010–2020 – jego geneza, założenia i przebieg. Przypomniano również najważniejsze prace Zespołu Historyczno-Pamiętnikarskiego prowadzone od 1964 r., m.in. organizowanie wieczorów wspomnień, prace edytorskie oraz podjętą w ostatnich latach współpracę z Wikipedią w celu opracowywania i wprowadzania haseł z zakresu bibliotekarstwa. Zaprezentowano także program i założenia powstałej w 2019 r. Sekcji Bibliotek Muzeów, Galerii i Instytucji Kultury przy ZG SBP.

Rozpoczęto publikację cyklu artykułów poświęconych czasopismu „Bibliotekarz” okresu międzywojennego (1919–1929–1939).

W okresie pandemicznym "Bibliotekarz" również zapisywał zdarzenia w bibliotekach zarówno publicznych, akademickich, pedagogicznych jak i szkolnych z całego kraju.

W dziale **Z bibliotek** opublikowanych zostało 50 tekstów. Zamieszczone w nim teksty omawiały nie tylko działalność bibliotek krajowych, ale także zagranicznych, jak np. stan bibliotek w RPA, zarówno publicznych, akademickich, jak i szkolnych oraz rolę bibliotek w likwidacji różnic w dostępie do informacji. Zaprezentowano również biblioteki czeskie z Hradec Králové: Bibliotekę Naukową i Bibliotekę Miejską, ich historię i bieżącą działalność. Wśród opisywanych bibliotek krajowych znalazły się biblioteki szkół wyższych: Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Biblioteki Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie; Biblioteki Politechniki Łódzkiej; przedstawiono dokonania bibliotek wojewódzkich: Książnicy Pomorskiej im. Stanisława Staszica w Szczecinie, Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Olsztynie, Biblioteki Publicznej m.st. Warszawy – Biblioteki Głównej Województwa Mazowieckiego, Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. J. C. Korzeniowskiego w Gdańsku, Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Marszałka Piłsudskiego w Łodzi, Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Hieronima Łopacińskiego

w Lublinie, Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej – Książnicy Kopernikańskiej w Toruniu, Książnicy Podlaskiej im. Ł. Górnickiego w Białymstoku, Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Rzeszowie, Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu; bibliotek miejskich: Książnicy Beskidzkiej w Bielsku-Białej, Miejskiej Biblioteki Publicznej w Rudzie Śląskiej, Biblioteki Publicznej Miasta i Gminy Barcin, Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Jana Pawła II w Opolu, Biblioteki Publicznej w Ożarowie Mazowieckim, Biblioteki Miejskiej w Łodzi, Biblioteki Publicznej w Dzielnicy Śródmieście m. st. Warszawy, Przemyskiej Biblioteki Publicznej im. Ignacego Krasickiego w Przemyśle; bibliotek gminnych: Gminnej Biblioteki Publicznej we Wróblewie, Biblioteki Publicznej Gminy Wiązowna; bibliotek szkolnych: Biblioteki Szkolnej Szkoły Podstawowej nr 51 w Lublinie oraz bibliotek pedagogicznych: Biblioteki Pedagogicznej w Tarnowie, Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Marii Grzegorzewskiej w Zielonej Górze.

W zbiorze tekstów *#NieZostawiamCzytelnika* prezentowane były działania bibliotek na rzecz czytelników prowadzone w czasie epidemii (nr 5–6 2020).

W dziale **Wywiady** opublikowano 11 rozmów: Jana Wołosza z dr. Zdzisławem Bieleniem, wieloletnim zastępcą dyrektora Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. H. Łopacińskiego w Lublinie oraz z profesorem Jadwigą Sadowską; Violetty Łabędzkiej z Tadeuszem Chrobakiem, wieloletnim dyrektorem Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Emanuela Smolki w Opolu; Marzeny Przybysz z Elżbietą Kampa, wieloletnią dyrektorką Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Jana Pawła II w Opolu; Bożeny Winiarskiej z Lucjanem Bąbolewskim, dyrektorem Książnicy Pomorskiej im. Stanisława Staszica w Szczecinie.

Opublikowano rozmowy z finalistami konkursu Bibliotekarz Roku 2019: z Karolem Baranowskim, pracującym w Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej w Krakowie oraz w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej w Krakowie; Ewą Kmieciak-Wronowicz, dyrektorką Miejskiej Biblioteki Publicznej w Czechowicach-Dziedzicach; Katarzyną Żák-Caplot, kierownikiem Biblioteki Muzeum Warszawy. Zaprezentowano rozmowy z finalistami konkursu Bibliotekarz Roku 2020: z Moniką Machowicz, instruktorem w Krośnieńskiej Bibliotece Publicznej; Krzysztofem Dąbkowskim, dyrektorem Miejskiej Biblioteki Publicznej w Olsztynie; Marcinem Dudą, kierownikiem Oddziału Dziecięco-Młodzieżowego Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Jana Pawła II w Opolu. Wywiady te przeprowadziła Marzena Przybysz.

W dziale **O bibliotekach w prasie** zamieszczono wybór z bieżącej prasy regionalnej przygotowany przez autorów z Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie, Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Josepha Conrada Korzeniowskiego w Gdańsku, Książnicy

Płockiej im. Władysława Broniewskiego, Książnicy Pomorskiej im. Stanisława Staszica w Szczecinie (10 artykułów).

W dziale **Sprawozdanie i relacje** (11 artykułów) omawiane były: 38. spotkanie Zespołu do spraw Bibliografii Regionalnej ZG SBP, które odbyło się w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej w Olsztynie; Targi Książki w Krakowie; Śląskie Targi Książki w Katowicach; sesje webinarowe bibliotek uczelnianych w czasie pandemii. Przeczytać można było sprawozdania z wyjazdu do Biblioteki Uniwersytetu Południowoczeskiego i Biblioteki Naukowej Południowych Czech w Czeskich Budziejowicach; działań bibliotek województwa podlaskiego uczestniczących w konkursie „Biblioteka miejscem innowacji”; wyjazdu integracyjnego w Kole Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej – Książnicy Kopernikańskiej, a także 12 Forum Młodych Bibliotekarzy, które odbyło się we wrześniu 2019 r. w Poznaniu. Konferencja została zorganizowana przez poznańskie biblioteki, przebiegała pod hasłem „Bibliotekarz DO POZNANIA”. Ponadto zrelacjonowane zostały: ogólnopolska konferencja naukowa „Wzory osobowe i wzorce współczesnych wykonawców zawodów bibliotekarskich i informacyjnych” (zorganizowana przez Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego we współpracy z Centrum Informacji Naukowej i Bibliotece Akademickiej w Katowicach); Kongres IFLA 2021 oraz seminarium „Od statystyki bibliotecznej do badań wpływu i wartości bibliotek” w ramach projektu AFB.

W dziale **Prawo biblioteczne** znalazły się 22 artykuły Rafała Golata na temat nowych uwarunkowań spraw cywilnych, Ustawy o bibliotekach na tle innych ustaw w kontekście orzecznictwa sądowego, centrów usług społecznych, nowego prawa zamówień publicznych, likwidacji bibliotek fachowych, zbywania środków trwałych przez biblioteki publiczne, działalności bibliotek wobec klasyfikacji statystycznych, podstaw niedochodzenia należności cywilno-prawnych, oceny ryzyka zawodowego pracowników, działalności wydawniczej bibliotek, nadzoru działalności biblioteki, zakresu podmiotowego odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych, wyroków TSUE dotyczących ebooków, uwarunkowań formalno-prawnych w zakresie listów w działalności bibliotek, nowych progów i trybów w zamówieniach publicznych, liczenia terminy, przeglądu orzecznictwa w zakresie rozpowszechniania wizerunków przez biblioteki, pracowników zarządzających w bibliotekach, istoty porozumień z wolontariuszami, nowego wyroku TSUE w sprawie linkowania, aspektów prawnych logotypów bibliotek oraz aspektów proceduralnych kwalifikacji umów.

Natomiast w dziale **Ochrona danych osobowych w pracy bibliotekarza. Doświadczenia i praktyka** (12 artykułów) zamieszczone zostały artykuły Sylwii Czub-Kielczewskiej, w których autorka omówiła: sprawozdanie roczne

dla administratora danych, opublikowanie Kodeksu RODO dla bibliotek, wyzwania związane z długofalową pracą zdalną i zasady dostosowywania środków ochrony danych osobowych do bieżącej pracy bibliotek, elektroniczną rejestrację czytelnika, prawnie uzasadniony interes jako podstawę przetwarzania danych w bibliotece, Facebook biblioteki po wyroku Schrems II, IOD w zestawieniu z przepisami o dostępności, określanie czasu przechowywania i usuwania danych osobowych, błędy popełniane przy organizowaniu szkoleń i zajęć online, stacjonarne wydarzenia biblioteczne w dobie obostrzeń COVID-19, status i zadania IOD w bibliotece, a także realizowanie przez bibliotekę praw osób, których dane dotyczą.

Tematyka odnosząca się do epidemii koronawirusa

Sytuacja, jaka nastąpiła w kraju pod koniec pierwszego kwartału 2020 r., czyli wprowadzenie przez rząd na terenie całego kraju stanu epidemii, zmieniła życie osobiste i zawodowe, wpłynęła na pracę bibliotek i aktywność bibliotekarzy. Zamieszczony w numerze 4. z 2020 r. *Apel do Bibliotekarzy* wystosowany przez przewodniczącą SBP Joannę Pasztaleniec-Jarzyńską zachęcał do organizowania i prezentowania inicjatyw kierowanych do bibliotekarzy i czytelników (*#NieZostawiamCzytelnika*). O tego numeru tematyka zagrożenia i stanu epidemicznego wypełniła w znacznej mierze łamy kolejnych numerów „Bibliotekarza”.

W następnej części tego artykułu uwzględnione zostały treści opublikowane w poszczególnych działach „Bibliotekarza” odnoszące się do czasów epidemii COVID-19.

W dziale **Artykuły** został zamieszczony tekst dr. hab. Zdzisława Gębołysia z Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy *Koronawirus przed bramami polskich bibliotek – w polskich bibliotekach* (6/2020) przedstawiający niektóre obszary działalności bibliotek w czasie pandemii koronawirusa oraz prace, jakie biblioteki powinny podejmować, aby po opanowaniu zagrożenia epidemicznego ponownie otworzyć placówki dla czytelników. Autor proponował przygotowanie miniporadnika dotyczącego sytuacji bibliotek związanej z panującą epidemią, wykorzystanie doświadczeń Czechów w tym zakresie, a także wykorzystanie pomysłu stworzenia forum bibliotekarzy i specjalistycznych serwisów, tak jak zrobili to bibliotekarze niemieccy. Artykuł dr. Grzegorza Gmitera z Wydziału Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii UW *Biblioteki w środowisku internetu społecznościowego i technologii mobilnych w 2020 roku* (7/8/2020) omawiał wykorzystywanie przez polskie biblioteki współczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych. Autor stwierdził, że oferta bibliotek poszerzona o nowe funkcje jest nie tylko koniecznością, aby nadążyć za pojawiającymi się rozwiązaniami technologicznymi, ale również wynikiem oczekiwań użytkowników bibliotek.

Ponadto, nawiązując do sytuacji epidemicznej, akcentował fakt, że stosowanie technologii IT w bibliotekach przyczyniło się m.in. w czasie pandemii koronawirusa do ciągłości pracy bibliotek i aktywności polskich bibliotekarzy, nie tylko w dostarczaniu dokumentów cyfrowych, ale także licznych propozycji umożliwiających komunikowanie się, informowanie, czy prowadzenie zdalnej działalności upowszechniającej literaturę i formy zajęć z nią związane. W kolejnym artykule w tym numerze Roman Wojciechowski z Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Józefa Wybickiego w Sopocie *Biblioteka czy może pudełko mediów? Pandemiczne przemyślenia* (7/8/2020) nawiązał do działań Biblioteki Sopotkiej w okresie pandemii i wynikających z nich wniosków na przyszłość. Autor podkreślił, że ogromną rolę w przemianie bibliotek odgrywać będzie technologia i jeszcze większe otwarcie bibliotek na użytkownika. Edyta Strzelczyk z Biblioteki Głównej Politechniki Warszawskiej w tekście *Otwarta nauka jeszcze nigdy nie była tak ważna... w starciu z COVID-19* (9/2020) omówiła wywołaną epidemią koronawirusa sytuację w nauce, która wpłynęła na powstanie nowego modelu komunikacji naukowej, a także wyodrębnienie koncepcji otwartych danych badawczych. Przedstawiła podejmowane na całym świecie inicjatywy, których celem jest współpraca środowiska naukowego w walce z COVID-19. W artykule *Tyle słońca w bibliotece...* (10/2020) Joanna Banasiak przedstawiła działania podjęte w Książnicy Płockiej im. Władysława Broniewskiego w Płocku po otwarciu biblioteki dla czytelników w maju 2020 r. w związku z pandemią koronawirusa. Ada Walendziak i Andrzej Marcinkiewicz z Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. E. Sukertowej-Biedrawiny w Olsztynie w artykule *Biblioteka publiczna w czasach zarazy* (12/2020) przedstawili działania biblioteki w czasie pandemii koronawirusa od marca 2020 r. Mimo tej trudnej sytuacji pracownicy biblioteki bardzo dobrze odnaleźli się w swoich zawodowych czynnościach, byli bardzo aktywni. Najważniejsza część działań skierowana była na podtrzymanie kontaktów z użytkownikami i pomoc bibliotekarzom pracującym w małych bibliotekach. Czas pandemii przeznaczono także na samokształcenie, podnoszenie kwalifikacji, kontynuację prac nad Warmińsko-Mazurską Biblioteką Cyfrową. Ten czas to również szansa dla rozwoju biblioteki. Małgorzata Klos z Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Macierzy Szkolnej w Gdańsku i Agata Szklarkowska z Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Słupsku w artykule *Kreatywnie mimo ograniczeń. Działalność bibliotek pedagogicznych w czasie pandemii 2020* (1/2021) przedstawiły dokonania bibliotek pedagogicznych w trudnym okresie pandemii. Tekst obrazował zaangażowanie i pomysłowość bibliotekarzy, którzy z myślą o użytkownikach proponowali różne formy dostępu do literatury, źródeł informacji niezbędnych w procesie kształcenia kadry pedagogicznej i uczniów. Drugi tekst (w tym numerze) Danuty Wachulak i Anny Wejman z Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Łodzi *Biblioteki w czasie*

pandemii w województwie łódzkim omawiał działania wybranych bibliotek publicznych w regionie. Autorki przedstawiły prace bibliotekarzy w bibliotekach gminnych, miejsko-gminnych oraz miejskich i powiatowych bibliotekach publicznych. Emilia Lepkowska z Biblioteki Politechniki Poznańskiej w artykule *Kilka refleksji na temat bibliotek naukowych i ich działań online dla użytkowników w czasie pandemii* (2/2021) zaprezentowała działalność bibliotek akademickich w trudnym czasie ograniczeń i restrykcji związanych z utrzymaniem dystansu społecznego. Autorka wskazała na szczególne zaangażowanie bibliotekarzy w wykorzystaniu nowych technologii w kontaktach i pomocy użytkownikom w dostępie do literatury i źródeł informacji oraz przedstawiła plany bibliotek na przyszłość. Tekst Marka M. Górskiego z Politechniki Krakowskiej, przewodniczącego Rady Wykonawczej KDBASP i Danuty Szewczyk-Kłos z Uniwersytetu Opolskiego, sekretarza Rady Wykonawczej KDBASP *Biblioteki akademickie po wdrożeniu reformy szkolnictwa wyższego i w czasie pandemii* (3/2021) przedstawiał nową sytuację, w jakiej znalazły się biblioteki wyższych uczelni i ich pracownicy. Autorzy artykułu nawiązywali do wyników ankiety przeprowadzonej pod koniec 2020 r. przez RW KDBASP i omówili zmiany, jakie zaszły w bibliotekach akademickich oraz ich wpływ na status zatrudnionych tam bibliotekarzy. Ważnym wątkiem poruszonym w tekście była także organizacja pracy w czasie pandemii. W kolejnym numerze (5/2021) Alicja Klich z Biblioteki Głównej Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie w artykule *Biblioteka uczelniana w dobie pandemii. System naczyń połączonych* nawiązała do funkcjonowania biblioteki w czasie trwania pandemii w obserwacji i ocenie jej pracowników. Dzięki rozmowom z nimi ich przedstawicielami, czytelnicy poznali odczucia związane z organizacją pracy w tym okresie, problemy dotychczas nieznanne, wymagające dobrych rozstrzygnięć. Tekst Bożeny Winiarskiej z Książnicy Pomorskiej im. Stanisława Staszica w Szczecinie pt. *Zostań w domu. Kilka refleksji z czasu pandemii* (w numerze 6. z 2021 r.) opisywał sytuacje i nastroje w czasie zamknięcia biblioteki w ciągu minionego roku. Ciekawie przedstawiony przebieg wydarzeń dopełniły komentarze bibliotekarzy z Książnicy i bibliotek województwa zachodniopomorskiego, ilustrujące konkretne inicjatywy, opisy działań, oddające odczucia i nastroje panujące wśród bibliotekarzy oraz czytelników bibliotek. Artykuł *Biblioteki (bez) przyszłości?* (6/2021) Tomasza Pawlika zawierał refleksje nad kondycją i wizerunkiem współczesnych bibliotek, po rocznym okresie pandemii. Zdaniem autora biblioteki przyszłości to miejsca dobrze przygotowane na nowych użytkowników, których pozyskują bibliotekarze ze wsparciem nowoczesnej technologii. Opublikowany w numerze 7/8 z 2021 r. artykuł dr Zofii Zasackiej *Książki i czytelnicy w czasie pandemii* przedstawiał wyniki badania przeprowadzonego przez Bibliotekę Narodową w 2020 r.

Problematyka epidemiczna wypełniła także dział **Z bibliotek**. W numerze 5. z 2020 r. w zbiorze tekstów *#NieZostawiamCzytelnika* zaprezentowane zostały działania bibliotek na rzecz czytelników prowadzone w czasie epidemii. Autorki: Agata Klichowska, Joanna Żółtowska, Elżbieta Kampa, Grażyna Szafraniak omówiły działania bibliotek (Biblioteki Publicznej m. st. Warszawy – Biblioteki Głównej Województwa Mazowieckiego, Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Jana Pawła II w Opolu, Biblioteki Publicznej Miasta i Gminy Barcin) na rzecz czytelników prowadzone w pierwszej fazie pandemii. Z kolei w numerze 6. z 2020 r., w artykule *Gryf w koronie*, Konrad Liskowacki z Książnicy Pomorskiej w Szczecinie opisał sytuację w tej bibliotece w czasie pandemii koronawirusa, omawiając pracę w Dziale Informacji Naukowej i Promocji oraz atmosferę panującą wśród jego pracowników w tej trudnej sytuacji. W drugim tekście *Liczy się więź, nie budynek* Ewa Krupa, Ewa Pawlak i Wojciech Albiński z Biblioteki Publicznej w Ożarowie Mazowieckim odnieśli się do nastrojów panujących wśród pracowników biblioteki, którzy podejmowali próby, by nawiązać kontakt z czytelnikami i podjąć działalność z zastosowaniem nowych technologii. Według autora na podkreślenie zasługiwało zaangażowanie biblioteki w akcje pomocowe w mieście. *Biblioteczny telefon pogadania* Katarzyny Dettlaff-Lubiejewskiej z Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Gdańsku to kolejny materiał nawiązujący do działań bibliotecznych w czasach „covidowych”. Autorka artykułu wprowadziła czytelników w kulisy działania „telefonu zaufania” dla swoich użytkowników, najczęściej wykorzystywanego przez osoby starsze, samotne, dla których kontakt z drugą osobą i rozmowa na temat literatury była relaksem i oderwaniem się od przygnębiającej rzeczywistości. Następny tekst *Tu wasza Wirtualna Biblioteka Szkolna* Ewy Ziembowicz z Biblioteki Szkolnej Szkoły Podstawowej nr 51 w Lublinie nawiązywał do podobnych problemów, tym razem z perspektywy działania biblioteki szkolnej. W zbiorze tekstów *#NieZostawiamCzytelnika* w numerze 6. z 2020 r. zaprezentowane zostały działania bibliotek na rzecz czytelników prowadzone w czasie epidemii w: Bibliotece Miejskiej w Łodzi, Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej w Łodzi, Bibliotece Politechniki Łódzkiej oraz Bibliotece Publicznej m.st. Warszawy. W numerze 11. z 2020 r. w tekście *Koronawirus – czytelnicy – bibliotekarze. Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie w czasie pandemii* autorka Bożena Lech-Jabłońska przedstawiała sytuację w bibliotece od czasu jej zamknięcia dla czytelników w połowie marca 2020 r. do października 2020 r. Omówiła działania prowadzone przez bibliotekarzy, prace i projekty dla czytelników w sieci, a także oczekiwany niecierpliwie przez wszystkich powrót do normalności. Tekst *Biblioteka w czasie pandemii* Bogdana Kocurka z Książnicy Beskidzkiej w Bielsku-Białej to spojrzenie na działania biblioteki w trudnym czasie wyłączenia jej z dotychczasowego rytmu pracy. Autor dzielił się refleksjami na temat bibliotecznych

inicjatyw dla czytelników, w bibliotece bez nich, ale w ścisłym kontakcie online z nimi. W numerze 6. z 2021 r. tekst autorstwa Małgorzaty Dobkowskiej z Książnicy Podlaskiej im. Ł. Górnickiego w Białymstoku *Czytelnia – tylko korzystać!*, przedstawiał Czytelnię Ogólną Książnicy, jej zbiory, organizację pracy i funkcjonowanie w czasie pandemii. Zbiory czytelnicy zawierały wiele roczników gazet i czasopism, w tym tytuły regionalne.

W dziale **Sprawozdania i relacje** w numerze 10. z 2020 r. zamieszczone zostało sprawozdanie z sesji webinarowych bibliotek uczelnianych dotyczące działalności bibliotek uczelnianych i bibliotekarzy w czasach pandemii zrelacjonowane przez Przemysława Kasperkiewicza.

Autorzy artykułów prawnych także nawiązywali do sytuacji pandemicznej, jak np. Sylwia Czub-Kielczewska, która w numerze 6. z 2020 r. przedstawiła wyzwania długofalowej pracy zdalnej.

Również w cyklicznych działach takich jak **O bibliotekach w prasie**, **Z życia SBP** (od numeru 5. z 2020 r. poprzez kolejne), **Z Życia Koszykowej** (Varsaviana w czasie zarazy Joanny Jaszek Bieleckiej w numerze 6. z 2020 r.), **Postaktualia** Jacka Wojciechowskiego (numery 5 i 6 z 2020 r.) oraz w poszczególnych notkach **W kilku słowach** dało się odnaleźć treści odnoszące się do sytuacji pandemicznej w realizowanych przez biblioteki pracach.

Podsumowanie

Epidemia w minionych dwóch latach zdominowała nie tylko życie społeczne, ale zmieniła sposób pracy bibliotek, obsługi czytelników. Czas pokazał, że bibliotekarze poradzili sobie z problemem zamknięcia bibliotek, wykazali się niespożytą energią i dbałością o czytelnika angażując się w różne inicjatywy, m.in. akcję pod patronatem Zarządu Głównego SBP – *#NieZostawiamCzytelnika*, doskonalili swoje umiejętności w zakresie pracy zdalnej, wykorzystywania nowych mediów do pozyskiwania informacji z zewnątrz oraz przekazywania wiedzy o swoich różnorodnych aktywnościach i doświadczeniach. Ten czas uświadomił wszystkim, jakim potencjałem dysponują biblioteki, jak aktywnie korzystają z niego bibliotekarze i jak potrafią być kreatywni. A miesięcznik „Bibliotekarz”, rejestrator życia bibliotek i bibliotekarzy, już od pierwszych miesięcy pandemii, na bieżąco, publikował i odzwierciedlał na swych łamach, starania oraz dokonania bibliotek i ich pracowników wychodzące naprzeciw czytelnikom i użytkownikom bibliotek.

Bibliografia

- Bibliotekarz* (1919). **1**, 1–2; *Bibliotekarz* (2020). **1–12** – *Bibliotekarz* (2021), **1–12**.
- Bursowa, Feliksa (1965). „Bibliotekarz”: lata 1945–1963. *Bibliotekarz* **4**, 101–109.
- Dąbrowska, Wanda (1963). Pierwsze wcielenie „Bibliotekarza”: przyczynek do dziejów pracy bibliotekarskiej, *Bibliotekarz*, **11**, 321–328.
- Gębołyś, Zdzisław (2019). „Bibliotekarz” 1919 – widziany po (100) latach, *Bibliotekarz*, **4**, 4–9.
- Gębołyś, Zdzisław (2021). „Bibliotekarz” 1919–1929–1939: czasopismo fachowe nie tylko dla bibliotekarzy. Cz. 1, *Heteroglossia*, **11**, 277–297.
- Gębołyś, Zdzisław (2021). „Bibliotekarz” 1919–1929–1939, Cz. 1, *Bibliotekarz*, **7/8**, 17–21.
- Gębołyś, Zdzisław (2021). „Bibliotekarz” 1919–1929–1939, Cz. 2, *Bibliotekarz*, **9**, 10–15.
- Gębołyś, Zdzisław (2021). „Bibliotekarz” 1919–1929–1939, Cz. 3, *Bibliotekarz*, **11**, 16–21.
- Gębołyś, Zdzisław (2021). „Bibliotekarz” 1919–1929–1939, Cz. 4 (1), *Bibliotekarz*, **12**, 7–12.
- Gębołyś, Zdzisław (2022). „Bibliotekarz” 1919–1929–1939, Cz. 4 (2). *Bibliotekarz*, **2**, 16–21.
- Gębołyś, Zdzisław (2022). „Bibliotekarz” 1919–1929–1939, Cz. 4 (3). *Bibliotekarz*, **3**, 13–18.
- Jopkiewicz, Andrzej (2006). 15 lat wydawania „Bibliotekarza” przez Redakcję w dotychczasowym składzie. *Bibliotekarz*, **2**, 30–31.
- Konieczna, Jadwiga (2019). Rola i miejsce „Bibliotekarza” w polskim bibliotekarstwie, w latach 1945–2019, *Bibliotekarz*, **4**, 10–19.
- Kornecka, Józefa (1963). „Bibliotekarz”: lata 1929–1939. *Bibliotekarz*, **11**, s. 328–335.
- Korycińska-Huras, Agnieszka (2005). Analiza zawartości miesięcznika „Bibliotekarz” – komentarz. *Bibliotekarz*, **7/8**, 26–29.
- Przelaskowski, Ryszard (1964). Rys dziejowy czasopisma „Bibliotekarz” (1919–1963). *Przegląd Biblioteczny*, R. 32, **3**, s. 153–162.
- Przybysz, Marzena (2019). Redaktorzy naczelni „Bibliotekarza”. *Bibliotekarz*, **4**, 20–22.
- Sobielga, Jolanta (2001). Analiza bibliometryczna cytowań w „Bibliotekarzu”. *Bibliotekarz*, **3**, 3–5.
- Suszko-Sobina, Irena (2004). Miara sukcesu – piętnastolecie „Bibliotekarza” pod redakcją Jana Wołosza. *Bibliotekarz*, **4**, 11–16.
- Wołosz, Jan (1997). „Bibliotekarz” na miarę potrzeb i warunków. *Przegląd Biblioteczny*, R.65, **4**, 375–378.
- Wołosz, Jan (2000). Wystąpienie ..., redaktora naczelnego „Bibliotekarza”. *Bibliotekarz*, **2**, 3–5.

Spis tekstów, które ukazały się w „Bibliotekarzu”, w latach 2020–2021

Stefańczyk, Elżbieta (2020-2021). *Od redaktora*, 1–12.

Jubileusz „Bibliotekarza”:

Czajka, Stanisław, Wojciechowski, Jacek, Wołosz, Jan, Maj, Jerzy, Buck, Andrzej, Staniów Bogumiła, Konieczna, Danuta, Rogoż, Michał, Wojciechowska, Maja (2020). *W stulecie „Bibliotekarza”*, 2.

Artykuły:

Banasiak, Joanna (2020). *Tyle słońca w bibliotece...*, 10.

Bikowska, Katarzyna (2020). *Promocja źródeł informacji*, 4.

Budyńska, Barbara; Małgorzata Jezierska (2021). *XI Kongres Bibliotek. Dzięje się!*, 2.

Czekaj-Wiśniewska, Beata (2021). *Centralna Biblioteka Wojskowa. Więcej niż biblioteka*. Cz. 1, 7/8.

Czekaj-Wiśniewska, Beata (2021). *Centralna Biblioteka Wojskowa. Więcej niż biblioteka*. Cz. 2, 9.

Deszczyńska, Martyna (2020). *Karol Brzozowski – bardziej gospodarz niż czytelnik*, 12.

Deszczyńska, Martyna (2021). *Konspirator, autor i wydawca. Lesław Łukaszewicz (1809-1855)*, 10.

Dobrołęcki, Piotr (2021). *Nic nie będzie już tak samo na rynku książki. Wejście smoka otwiera nową epokę*, 4.

Domagała, Małgorzata (2021). *Wskaźniki funkcjonalności bibliotek publicznych południowej części województwa lubuskiego*, 3.

Dombek, Ewa (2020). *Nie tylko o czytaniu prasy bibliotekarskiej*, 3.

Fortuna, Dorota (2021). *Biblioteki pisarzy*, 12.

Garczyńska, Maria (2020). *Biblioteka Beletrystyczna w bibliotece naukowej*, 10.

Gębolyś, Zdzisław (2020). *Koronawirus przed bramami polskich bibliotek – w polskich bibliotekach*, 6.

Gębolyś, Zdzisław (2020). *Polak – Rumun braćmi od krzyża, albo jakich polskich autorów znają i czytają Rumuni*, 9.

Gębolyś, Zdzisław (2021). „Bibliotekarz” 1919-1929-1939. Cz. 1. *Od pomysłu do wykonania – geneza, założenia, środowisko autorskie*, 7/8.

Gębolyś, Zdzisław (2021). „Bibliotekarz” 1919-1929-1939. Cz. 2. *O przewadze formy nad treścią (cechy formalne pisma)*, 9.

Gębolyś, Zdzisław (2021). „Bibliotekarz” 1919-1929-1939. Cz. 3. *Nie od razu Kraków zbudowano, albo jak budowano architekturę „Bibliotekarza”*, 11.

Gębolyś, Zdzisław (2021). „Bibliotekarz” 1919-1929-1939. Cz. 4. (1) „Bibliotekarz” – kopalnią wiedzy o... *Bibliotece Publicznej m.st. Warszawy*, 12.

- Gmiterek, Grzegorz (2020). *Biblioteki w środowisku internetu społecznościowego i technologii mobilnych w 2020 roku*, 7/8.
- Górska, Elżbieta (2020). *Biblioteki publiczne w projekcie Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich. Analiza Funkcjonowania Bibliotek*, 7/8.
- Górski, Marek M.; Szewczyk-Kłos, Danuta (2021). *Biblioteki akademickie po wdrożeniu reformy szkolnictwa wyższego i w czasie pandemii*, 3.
- Has-Tokarz, Anita, Chapska, Joanna & Kordybacha, Paweł (2020). *26. edycja Nagrody im. Anny Platto 2020 r.*, 10.
- Hollender, Henryk (2020). *Ratujmy co się da*, 6.
- Hys, Jolanta (2021). *Polska UKD Online*, 3.
- Hys, Jolanta, Kwiatkowska, Joanna (2020). *Nowa edycja tablic skróconych UKD nr 102/2019*, 4.
- Jagielska, Janina (2021). *Zespół Historyczno-Pamiętnikarski. Nowe zadania*, 3.
- Klich, Alicja (2021). *Biblioteka uczelniana w dobie pandemii. System naczyń połączonych*, 5.
- Kloczkowska, Lucyna (2020). *O działaniach Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Rzeszowie na rzecz bibliotek samorządowych Podkarpacia*, 1.
- Kłos, Małgorzata; Szklarkowska, Agata (2021). *Kreatywnie mimo ograniczeń. Działalność bibliotek pedagogicznych w czasie pandemii 2020*, 1.
- Kotlarek, Dawid (2020). *Biblioteka Publiczna w Świebodzinie. Nowa wizja, nowe możliwości*, 11.
- Królikowski, Jacek (2020). *Biblioteka w czasach kryzysu. Działania planowane przez FRSI w latach 2021-2022*, 9.
- Kruczkowski, Stefan (2020). *Sensacyjne nagrania z historii Polski w I połowie XX wieku*, 7/8.
- Kudra, Marta (2021). *Aplikacja Tap2C w świecie książek i czasopism*, 2.
- Lepkowska, Emilia (2021). *Kilka refleksji na temat bibliotek naukowych i ich działań online dla użytkowników w czasie pandemii*, 2.
- Lewandowicz-Nosal, Grażyna (2021). *Katalogowanie literatury dla dzieci i młodzieży z użyciem deskryptorów Biblioteki Narodowej. Wybrane zagadnienia*, 10.
- Malesa, Renata (2020). *Kształcenie akademickie bibliotekarzy. Doświadczenia ośrodków krajowych w kontekście zmian*, 5.
- Męzik, Katarzyna (2021). *Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół” we Francji*, 5.
- Morawiec, Barbara Maria (2021). *Academica.edu.pl – sieć wypożyczalni w całej Polsce*, 2.
- Nowakowski, Adam (2020). *Bahdaj ilustrowany*, 11.
- Paul, Magdalena (2021). *Po co nam biblioteki? Wpływ społeczny i ekonomiczny bibliotek publicznych*, 11.
- Pawlik, Tomasz (2021). *Biblioteki (bez) przyszłości?*, 6.
- Piątkowska-Pinczewska, Katarzyna (2020). *Archivalne nagranie transkrypcji pieśni Stanisława Moniuszki „Prząśniczka”*, 10.
- Piekarska, Joanna (2021). *O poszukiwaniu skarbów, czyli uzupełnianie zbiorów Biblioteki Narodowej*, 6.

- Pieńkowski, Michał (2020). *Wpływ fonografii na rozwój kinematografii w międzywojennej Polsce*, **1**.
- Pieńkowski, Michał (2020). *Janko Muzykant*, **12**.
- Rokicka-Szymańska, Małgorzata (2021). *W zaciszu zawodowych działań – biblioteczne blaski i cienie*, **1**.
- Rusek, Adam (2021). *Długie i owocne życie Papcia Chmiela. Henryk Jerzy Chmielewski 1923-2021*, **4**.
- Siuciak, Aleksandra (2021). *Bibliotekarz muzealny, czyli jaki? O roli i kompetencjach zawodowych bibliotekarza w muzeum na przykładzie Muzeum Zamkowego w Malborku*, **2**.
- Skrejko, Magdalena & Żák-Caplot Katarzyna (2020). *Bibliotekarz muzealny, czyli hybryda w świecie kultury*, **2**.
- Sobielga, Jolanta (2021). *Wykorzystanie danych i wskaźników funkcjonalności przez biblioteki biorące udział w Projekcie AFB (na podstawie badań ankietowych)*, **11**.
- Stachowska-Musiał, Ewa (2020). *Ogólnopolski Konkurs Bibliotekarz Roku 2010–2020*, **9**.
- Strojek, Agnieszka (2021). *Rozbudowa Biblioteki na Koszykowej*, **6**.
- Strzelczyk, Edyta (2020). *Otwarta nauka jeszcze nigdy nie była tak ważna... w starciu z COVID-19*, **9**.
- Strzelczyk, Edyta (2020). *Poznać, zmierzyć, opisać... satysfakcja użytkowników w projekcie Analiza Funkcjonowania Bibliotek*, **11**.
- Szarejko, Sylwia (2021). *Muzea i ich biblioteki – uzupełnienie, współistnienie, rywalizacja? Przypadek Muzeum Pamięci Sybiru*, **7/8**.
- Szymański, Łukasz (2020). *Bibliografia regionalna dla systemu MAK + i nie tylko...*, **2**.
- Tawfik, Renata (2021). *Otwarcie na kulturę. Fenomen oddolnych działań czytelniczych poszerzających bibliotekarstwo*, **4**.
- Trzuszczakowska, Hanna (2020). „Kontrasty” w Bibliografii fonografii polskiej, **5**.
- Wachulak, Danuta & Wejman Anna (2021). *Biblioteki w czasie pandemii w województwie łódzkim*, **1**.
- Walczevska-Klimczak, Grażyna (2020). *Współpraca bibliotek publicznych i szkolnych w świetle celów i zadań Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa w latach 2014, 2016-2017*, **3**.
- Walendziak, Ada & Marcinkiewicz, Andrzej (2020). *Biblioteka publiczna w czasach zarazy*, **12**.
- Winiarska, Bożena (2021). *Zostań w domu. Kilka refleksji z czasu pandemii*, **6**.
- Wiśniewska, Iwona (2020). *MARC 21 – warsztaty dla bibliotekarzy-katalogerów firmowane przez SBP i Centrum NUKAT*, **4**.
- Wojciechowski, Roman (2020). *Biblioteka czy może pudełko mediów? Pandemiczne przemyślenia*, **7/8**.
- Zasacka, Zofia (2020). *Czytanie książek papierowych a lektura cyfrowa – wyzwania dla bibliotek*, **7/8**.
- Zasacka, Zofia (2021). *Książki i czytelnicy w czasie pandemii*, **7/8**.

Žák-Caplot, Katarzyna (2021). *Sekcja Bibliotek Muzeów, Galerii i Instytucji Kultury przy ZG SBP. Kim jesteśmy? Co robimy? Gdzie o nas slychać i gdzie nas spotkać?*, 9.

Z bibliotek:

- Baranowska, Ewa & Zwierzyńska, Jolanta (2020). *Zainspirowani literatura*, 10.
- Baranowska, Ewa & Zwierzyńska, Jolanta (2020). *Od Pana Tadeusza do Balladyny... Łódzkie odłoty Narodowego Czytania*, 12.
- Bortkiewicz, Teresa (2021). *Powiatowy Rajd Rowerowy „Odjazdony Czytelnik”*, 10.
- Czaja, Marek (2021). *Biblioteka Pedagogiczna w Tarnowie. 70 lat historii*, 4.
- Dettlaff-Lubiejewska, Katarzyna (2020). *Biblioteczny telefon pogadania*, 6.
- Dobkowska, Małgorzata (2021). *Czytelnia – tylko korzystać!*, 6.
- Dobkowska, Małgorzata (2021). *Lokalne a uniwersalne. Regionalia z Książnicy Podlańskiej*, 9.
- Dworak, Agnieszka (2021). *Kodowanie w bibliotece. Nauka poprzez zabawę*, 5.
- Galuszka, Krystian (2020). *Stacja Biblioteka*, 5.
- Heropolitański, Stanisław (2021). *Książka ma głos. Biblioteczne warsztaty dla młodzieży szkolnej*, 5.
- Hryniewicka, Katarzyna (2021). *Czytanie dla najmłodszych*, 3.
- Jeziński, Paweł (2020). *Druciarz, krawiec, żołnierz, szpieg, czyli... klient, czytelnik, słuchacz, widz, użytkownik biblioteki*, 12.
- Klichowska, Agata Joanna, Żółtowska, Joanna, Kampa Elżbieta & Szafraniak, Grażyna (2020). *#NieZostawiamCzytelnika*, 5.
- Knapik, Elżbieta (2021). *Biblioteka Biecz*, 7/8.
- Knapik, Elżbieta (2021). *Marzenia się spełniają...*, 12.
- Kocurek, Bogdan (2020). *Biblioteka w czasie pandemii*, 11.
- Kossak-Błachowicz, Anna (2020). *Inicjatywy promocyjne Książnicy Pomorskiej. Cz. 1. Planszówkowa RozGRYFka w bibliotece*, 12.
- Kossak-Błachowicz, Anna (2021). *Inicjatywy promocyjne Książnicy Pomorskiej. Cz. 2. Fantastyczna biblioteka, czyli gry biblioteczne i inne atrakcje*, 1.
- Kozica, Joanna (2020). *70 lat działalności Gminnej Biblioteki Publicznej we Wróblewie*, 4.
- Krawczyk, Jerzy (2020). *Biblioteki Akademii Górniczo-Hutniczej w stulecie uczelni*, 2.
- Krupa, Ewa, Pawlak, Ewa & Albiński, Wojciech (2020). *Liczy się więź, nie budynek*, 6.
- Lech-Jabłońska, Bożena (2020). *Koronawirus – Czytelnicy – Bibliotekarze. Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie w czasie pandemii*, 11.
- Liskowacki, Konrad (2020). *Gryf w koronie*, 6.
- Maciejewska, Małgorzata (2020). *Festival Czytania „Odkrywczy Wyobraźni” – szczególne święto książki. Cz. 1*, 9.
- Maciejewska, Małgorzata (2020). *Festival Czytania „Odkrywczy Wyobraźni” – szczególne święto książki. Cz. 2*, 10.

- Marcinkiewicz, Lilia (2020). *Zachodniopomorska Biblioteka Cyfrowa „Pomerania”. 10 lat dokumentowania historii regionu*, **3**.
- Markiewicz, Marzena (2021). *Oferta Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Marszałka J. Piłsudskiego w Łodzi dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami/dysfunkcjami*, **1**.
- Milc, Ludmiła (2020). *Druki Orgelbrandów*, **9**.
- Milc, Ludmiła (2021). *Wydawnictwa Księgarni Polskiej w zbiorach Czytelni Naukowej Nr VII*, **2**.
- Modzelewska, Teresa (2021). *Historia bliska sercu*, **10**.
- Nalewajska, Lilianna (2021). *Kniborna znaczy biblioteka*, **1**.
- Nowak, Aleksandra (2020). *Organizacja i metodyka działalności bibliotek w Republice Południowej Afryki*, **1**.
- Płoszczyńska, Małgorzata Elżbieta (2021). *Dlaczego warto zabezpieczyć zbiory biblioteczne folią samoprzylepną?*, **9**.
- Pawluk, Katarzyna (2020). *Gorąco polecam!, czyli „Praktyka dla praktyka”*, **5**.
- Pawluk, Katarzyna (2020). *Historia na kopertach*, **10**.
- Pawluk, Katarzyna (2021). *Odczytywana wciąż na nowo „Lalka” Bolesława Prusa w plenerze*, **3**.
- Pawluk, Katarzyna (2021). *114 okładek polskich ilustratorów (a może być więcej), czyli pokazujemy nasze zbiory*, **9**.
- Przyłuska, Izabela (2021). *Oficjalna inauguracja działalności Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej i Centrum Animacji Kultury w wyremontowanej siedzibie*, **12**.
- Rau, Anna (2021). *#odwołane, czyli dokumenty życia społecznego w czasach COVID-19*, **2**.
- Romulewicz, Anita (2020). *Formy promocji Warmii i Mazur*, **5**.
- Romulewicz, Krzysztof (2021). *Wykorzystanie elektronicznych baz „Bibliografii Warmii i Mazur”*, **5**.
- Szafińska-Chadała, Marzena & Świdkiewicz, Dariusz (2021). *Jubileusz 70-lecia Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Marii Grzegorzewskiej w Zielonej Górze*, **10**.
- Szymczak-Ryczel, Joanna, Zwierzyńska, Jolanta, Baranowska, Ewa, Gajda, Izabela & Parnowska, Marta (2020). *#NieZostawiamCzytelnika*, **6**.
- Waltoś, Maciej (2021). *Przemyska Biblioteka Publiczna im. Ignacego Krasickiego w Przemyslu*, **12**.
- Wesołowska, Sylwia (2021). *Zachodniopomorska Encyklopedia*, **2**.
- Wysocka, Anna (2020). *Bibliografia Warmii i Mazur nieprzerwanie od 1945 r.*, **3**.
- Zielińska, Magdalena (2020). *Co skrywa Książnica Kopernikańska w Toruniu. Kolekcja księdza Stanisława Kujota*, **12**.
- Ziembowicz, Ewa (2020). *Tu nasza Wirtualna Biblioteka Szkolna*, **6**.
- Zmitrowicz, Małgorzata (2020). *Otwarcie Muzeum Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy*, **1**.
- Zwierzewicz, Katarzyna (2020). *Czytelnia Pomorzańszczyzny. Działalność i wpływ na upowszechnianie wiedzy historycznej i lokalnej*, **11**.

Wspomnienia:

- (2021), *Bożena Bednarek-Michalska (1957-2021)*, 7/8.
- (2021), *Joanna Paształeniec-Jarzyńska (1949-2021). Przewodnicząca Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich (2017-2021)*, 5,
- Czerniejewska, Emilia (2021). *Marzyciel niezłomny. Wspomnienie o Marku Dubińskim*, 11.
- Lech-Jabłońska, Bożena & Wilk, Kamila (2021). *Teresa Świerczewska*, 3.

Wywiady:

- Łabędzka, Violetta (2021). *Mam szczęście do ludzi. Rozmowa z Tadeuszem Chrobakiem, dyrektorem Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Emanuela Smotki w Opolu*, 5.
- Przybysz, Marzena (2020). *Rozmowa z Karolem Baranowskim Bibliotekarzem Roku 2019*, 7/8.
- Przybysz, Marzena (2020). *Rozmowa z Ewą Kmiecik-Wronowicz, dyrektorką Miejskiej Biblioteki Publicznej w Czechowicach-Dziedzicach*, 9.
- Przybysz, Marzena (2020). *Rozmowa z Katarzyną Żak-Caplot, kierownikiem Biblioteki Muzeum Warszawy*, 10.
- Przybysz, Marzena (2021). *Rozmowa z Elżbietą Kampą, dyrektorką Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Jana Pawła II w Opolu*, 6.
- Przybysz, Marzena (2021). *Rozmowa z Moniką Machowicz, Bibliotekarzem Roku 2020*, 7/8.
- Przybysz, Marzena (2021). *Rozmowa z Krzysztofem Dąbkowskim, dyrektorem Miejskiej Biblioteki Publicznej w Olsztynie*, 9.
- Przybysz, Marzena (2021). *Rozmowa z Marcinem Dudą kierownikiem Oddziału Dziecięco-Młodzieżowego Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Jana Pawła II w Opolu*, 10.
- Winiarska, Bożena (2021). *Rozmowa z Lucjanem Bąbolewskim dyrektorem Książnicy Pomorskiej im. Stanisława Staszica w Szczecinie*, 11.
- Wołosz, Jan (2020). *Z dr. Zdzisławem Bieleniem o pracy i życiu w dekadach powojennego bibliotekarstwa*, 1.
- Wołosz, Jan (2021). *Prawie pół wieku w bibliotekarstwie. Z profesora Jadwigą Sadowską rozmawia Jan Wołosz*, 12.

O bibliotekach w prasie:

- Grzenkowicz, Grzegorz (2020). *Regał dedykowany zmarłej dziennikarce...*, 11.
- Joć-Adamkowicz, Iwona & Grzenkowicz, Grzegorz (2020). *Historia i ciekawostki w wersji audio...*, 4.
- Joć-Adamkowicz, Iwona & Grzegorz Grzenkowicz (2021). *Moda na kroniki nie wszędzie przemija...*, 5.
- Joć-Adamkowicz, Iwona & Grzenkowicz, Grzegorz (2021). *Doceniono autorów z Pomorza...*, 11.

- Prymak-Sawic, Agnieszka (2020). *Moniuszko w rytmach samby...*, **3**.
- Prymak-Sawic, Agnieszka (2021). *Biblioteki w czasie pandemii – wyzwania i pomysły...*, **2**.
- Prymak-Sawic, Agnieszka (2021). *Pandemia sprzyja czytaniu...*, **7/8**.
- Strzelecka, Izabela (2020). *Kultura książki...*, **7/8**.
- Strzelecka, Izabela (2021). *Odkrywanie historii regionu...*, **1**.
- Typiak, Kowalska, Iwona (2020). *Wydawnictwo Książnicy Płockiej...*, **5**.

Sprawozdania i relacje:

- Kasperkiewicz, Przemysław (2020). *Jesienny weekend z książką z... literackim Noblem w tle!*, **1**.
- Kasperkiewicz, Przemysław (2020). *Zamiast o książce na Narodowym... Raport z ubiegłorocznych Śląskich Targów Książki w Katowicach*, **9**.
- Kasperkiewicz, Przemysław (2020). *Biblioteki uczelniane i bibliotekarze w czasach pandemii. Sprawozdanie z sesji webinarowych*, **10**.
- Konieczna, Krystyna (2020). *Wyjazdy i integracja w Kole Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej – Książnicy Kopernikańskiej*, **4**.
- Kycler, Maria (2020). *Wzory osobowe i wzorce współczesnych wykonawców zawodów bibliotekarskich i informacyjnych*, **7/8**.
- Marszałek, Katarzyna (2020). *12. Forum Młodych Bibliotekarzy*, **4**.
- Mrugowska, Magdalena (2021). *Analiza Funkcjonowania Bibliotek. Relacja z seminarium*, **11**.
- Nalewajska, Liliana (2020). *Czeskie Budziejowice. O czeskich księżnicach raz jeszcze*, **3**.
- Romulewicz, Anita (2020). *Bibliografowie regionalni w Olsztynie*, **1**.
- Ślaska, Katarzyna (2021). *Kongres inny niż wszystkie. IFLA 2021*, **10**.
- Trusiuk, Joanna (2020). *Biblioteka miejscem innowacji*, **3**.

Przegląd piśmiennictwa:

- Jezierska, Małgorzata (2021). *Z biblioteką czy bez? Badanie nienżytkowników biblioteki*, **12**.
- Kasperkiewicz, Przemysław (2020). *Jakub Maciej Łubocki: Propedentyka języków deskryptorowych*, **12**.
- Konieczna, Danuta (2020). *Artur Jazdon: Biblioteka Uniwersytetu w Poznaniu 1919–2018: zasoby, działania, ludzie*, **2**.
- Korczyńska-Derkacz, Małgorzata (2020). *Profesor Jadwiga Kotodziejewska. Badaczka i promotorka bibliotek i czytelnictwa. Księga pamiątkowa*, **7/8**.
- Lewandowicz-Nosal, Grażyna (2020). *Biblioteki dla dzieci i ich działalność – dwie książki, dwa spojrzenia*, **3**.
- Łaskarzewska, Hanna (2021). *Książki mają swoją historię. Studia ofiarowane Profesor Barbarze Bienkowskiej*, **7/8**.
- Przybysz, Marzena (2020). *Z oficyny wydawniczej SBP*, **1**.

„Bibliotekarz” odzwierciedleniem...

- Przybysz, Marzena (2020). *Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich na Ziemi Lubuskiej 1954-2019* / zespół redakcyjny Maria Adamek, Maria Wasik, **10**.
- Urbańska, Danuta (2021). *Mobilna biblioteka*, **6**.

Prawo biblioteczne:

- Golat, Rafał (2020). *Nowe uwarunkowania spraw cywilnych (wybrane aspekty orzecznicze i legislacyjne)*, **1**.
- Golat, Rafał (2020). *Ustawa o bibliotekach a inne ustawy (w kontekście orzecznictwa sądowego)*, **2**.
- Golat, Rafał (2020). *Centra usług społecznych*, **3**.
- Golat, Rafał (2020). *Nowe prawo zamówień publicznych*, **4**.
- Golat, Rafał (2020). *Likwidacja bibliotek fachowych*, **5**.
- Golat, Rafał (2020). *Działalność bibliotek a klasyfikacje statystyczne*, **7/8**.
- Golat, Rafał (2020). *Podstawy niedochodzenia należności cywilnoprawnych*, **9**.
- Golat, Rafał (2020). *Ocena ryzyka zawodowego pracowników*, **10**.
- Golat, Rafał (2020). *Działalność wydawnicza bibliotek (odniesienia systemowe)*, **11**.
- Golat, Rafał (2020). *Nadzór nad działalnością biblioteki*, **12**.
- Golat, Rafał (2021). *Zakres podmiotowy odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych*, **1**.
- Golat, Rafał (2021). *Wyroki TSUE dotyczące ebooków*, **2**.
- Golat, Rafał (2021). *Listy a działalność bibliotek (uwarunkowania formalno-prawne)*, **3**.
- Golat, Rafał (2021). *Nowe progi i tryby w zamówieniach publicznych*, **4**.
- Golat, Rafał (2021). *Jak liczyć terminy?*, **5**.
- Golat, Rafał (2021). *Rozpowszechnianie wizerunków przez biblioteki (przegląd orzecznictwa)*, **6**.
- Golat, Rafał (2020). *Zbywanie środków trwałych przez biblioteki publiczne*, **6**.
- Golat, Rafał (2021). *Pracownicy zarządzający a biblioteki*, **7/8**.
- Golat, Rafał (2021). *Istota porozumień z wolontariuszami*, **9**.
- Golat, Rafał (2021). *Nowy wyrok TSUE w sprawie linkowania*, **10**.
- Golat, Rafał (2021). *Logo biblioteki – aspekty prawne*, **11**.
- Golat, Rafał (2021). *Aspekty proceduralne kwalifikacji umów*, **12**.

Ochrona danych osobowych w pracy bibliotekarza.

Doświadczenie i praktyka:

- Czub-Kielczewska, Sylwia (2020). *Sprawozdanie roczne dla administratora danych*, **2**.
- Czub-Kielczewska, Sylwia (2020). *Opublikowanie Kodeksu RODO dla bibliotek*, **4**.
- Czub-Kielczewska, Sylwia (2020). *Wyzwania długofalowej pracy zdalnej*, **6**.
- Czub-Kielczewska, Sylwia (2020). *Elektroniczna rejestracja czytelnika*, **7/8**.

- Czub-Kielczewska, Sylwia (2020). *Prawnie uzasadniony interes jako podstawa przetwarzania danych w bibliotece*, **10**.
- Czub-Kielczewska, Sylwia (2020). *Facebook biblioteki po wyroku Schrems II*, **12**.
- Czub-Kielczewska, Sylwia (2021). *IOD a przepisy o dostępności*, **2**.
- Czub-Kielczewska, Sylwia (2021). *Określanie czasu przechowywania i usuwania danych osobowych*, **4**.
- Czub-Kielczewska, Sylwia (2021). *Błędy popełniane przy organizowaniu szkoleń i zajęć online*, **6**.
- Czub-Kielczewska, Sylwia (2021). *Stacjonarne wydarzenia biblioteczne w dobie obostrzeń COVID-19*, **7/8**.
- Czub-Kielczewska, Sylwia (2021). *Status i zadania IOD w bibliotece*, **10**.
- Czub-Kielczewska, Sylwia (2021). *Realizowanie przez bibliotekę praw osób, których dane dotyczą*, **12**.

Z żałobnej karty:

- (2020). *Witold Przybyszewski*, **12**.
- Butkiewicz, Marian (2020). *Irmína Padzińska*, **5**.
- Czerniejewska, Emilia & Dubiński, Marek (2021). *Józef Gerus*, **5**.
- Dubiński, Marek (2020). *Janina Maria Stempel*, **2**.
- Dubiński, Marek (2020). *Alicja Skrzypczak-Jurkowska*, **3**.
- Dubiński, Marek (2020). *Maria Teresa Kamińska*, **6**.
- Dubiński, Marek (2020). *Jerzy Hajnisz, Elżbieta Hajnisz*, **9**.
- Dubiński, Marek (2020). *Krzyszyna Ryglewska-Szyszyka*, **11**.
- Dubiński, Marek (2021). *Teresa Bogdzio*, **1**.
- Dubiński, Marek (2021). *Anna Waligórska-Gerus*, **5**.
- Dubiński, Marek (2021). *Izabela Pisula*, **6**.
- Dubiński, Marek (2021). *Barbara Kunciewicz-Sima*, **7/8**.
- Dubiński, Marek (2021). *Mieczysław Sima*, **7/8**.
- Dubiński, Marek & Bednarek, Ireneusz Krzysztof o. OFM (2020). *O. dr Ambroży Maria Edmund Lubik*, **1**.
- Dubiński, Marek & Bednarek, Ireneusz Krzysztof o. OFM (2020). *Ignacy Klandiusz Sikora*, **10**.
- Dubiński, Marek & Czerniejewska, Emilia (2021). *Maria Kaczmarek-Popławska*, **12**.
- Dubiński, Marek, Klesta, Damian & Statkiewicz, Halina (2021). *Izydor Statkiewicz*, **3**.
- Fromelc-Pawelczyk, Teresa (2021). *Zofia Jaśkowska*, **2**.
- Hys, Jolanta (2020). *Adam Stopa*, **12**.
- Markiewicz, Marzena (2021). *Aleksandra Przybylska-Kacprzak*, **9**.
- Przywan, Mariola & Przybylska, Jolanta (2020). *Wiesława Rejmer-Zakleka*, **4**.
- Włodyka-Mliczek, Anna (2021). *Zofia Rusinek*, **10**.

Z życia SBP:

Przybysz, Marzena (2020-2021), *Z życia SBP*, 1–12.

Z życia Koszykowej:

(2020). *Debaty międzynarodowe*, 12.

Audycka, Tatiana & Szczypińska, Olga (2020). *Wystawa Potterianów ze zbiorów Muzeum Książki Dziecięcej*, 6.

Audycka-Szatrawska, Tatiana (2020). *Piknik Rodzinny pod jabłonią*, 11.

Audycka-Szatrawska, Tatiana (2021). *Tak już nie mówimy!*, 2.

Bortnowska, Katarzyna & Karczewska, Anna (2020). *Konkurs „Inspirowani Tyrmandem”*, 9.

Czajkowski, Michał (2021). „*Nowościownik*” – newsletter Muzeum Książki Dziecięcej, 3

Gąsowska, Aleksandra (2021). *Kontakt Koszykowa i Vlog Debiut Koszykowa*, 3.

Gruda, Ewa (2020). 27. *Biennale ilustracji Bratysława. Wystawa laureatów*, 5.

Gruda, Ewa (2020). *Czarowanie słowem i piosenką. Spotkanie z Joanną Papuzińską i Antonim Beksiakiem*, 11

Gruda, Ewa (2021). *Polska ilustracja w Islandii*, 4.

Jaszek Bielecka, Joanna (2020). *Varsaviana Roku Konkurs im. Hanny Szwanckowskiej (Dawniej Najlepsze Varsaviana Roku)*, 1.

Jaszek Bielecka, Joanna (2020). *Varsaviana w czasie zarazy*, 6.

Kamiński, Paweł (2021). „*Poeeci na Koszykowej*” grudzień 2020 – maj

Kitrasiewicz, Piotr (2020). *Czar dawnego kina*, 3.

Kitrasiewicz, Piotr (2020). *Na planie z Kirkiem Douglasem*, 10.

Kitrasiewicz, Piotr (2021). *Być jak Mira*, 5.

Kitrasiewicz, Piotr (2021). *W filmowej aurze*, 7/8.

Klichowska, Agata (2020). *Warsztaty komiksowe*, 1.

Klichowska, Agata (2020). *Wystawa „Król pianistów w świecie polityki. Ignacy Jan Paderewski w dokumentach archiwalnych”*, 2.

Klichowska, Agata (2020). *Warsztaty tworzenia muzyki generatywnej w Bibliotece na Koszykowej*, 4.

Klichowska, Agata (2020). *Spotkanie „Trzeci Świat szuka muzycznej trzeciej drogi”*, 6.

Klichowska, Agata (2020). *Modernizacja budynku „Plomby” w Bibliotece na Koszykowej*, 10.

Kordel, Grażyna (2020). *Mistrzowie ekslibrisu polskiego – Konstancy Maria Sopoćko*, 4.

Lewandowska, Grażyna Małgorzata (2021). *Stanisław Lentz. Rysownik i karykaturzysta. Wystawa wirtualna w Mazowieckiej Bibliotece Cyfrowej*, 5.

Lewandowska, Grażyna Małgorzata (2020). *Wystawy wirtualne w Mazowieckiej Bibliotece Cyfrowej*, 7/8.

Motas, Maciej (2020). *O konspiracji narodowej w Warszawie*, 10.

Motas, Maciej (2021). *Odłony Cata*, 4.

- Motas, Maciej (2021). *Zapomniany traktat i zapomniana*, 5.
- Motas, Maciej (2021). *Bibliografia Wojciecha Korfantego*, 11.
- Niewieczerzal, Maria & Skowera, Maciej (2020). *XXIX Sesja Varsavianstyczna „Warszawa w kulturze dla dzieci i młodzieży”*, 3.
- Niewieczerzal, Marta & Skowera, Maciej (2021). *Lista skarbów Muzeum Książki Dziecięcej za rok 2020*, 9.
- Panasewicz, Mariola (2020). *Relacje Polski i Meksyku w polityce i sztuce*, 2.
- Pawlikowski, Tomasz (2021). *O wystawie „Jakub Potocki (1863-1934) i jego dar dla Biblioteki Publicznej m.st. Warszawy”*, 10.
- Pawlikowski, Tomasz (2021). *O wystawie „Marcin Śmiglecki (1563-1618) i jego dzieło”*, 12.
- Rąbkowska, Ewelina (2020). *Spotkanie z Józefem Wilkoniem*, 1.
- Rąbkowska, Ewelina (2020). *Spotkanie z Barbarą Gawryluk i ilustratorami*, 2.
- Rąbkowska, Ewelina (2021). *Para-buch! Książka w ruch! – spotkanie online w Muzeum Książki Dziecięcej*, 1.
- Rąbkowska, Ewelina (2021). *Premiera bibliofilskiej edycji wyboru wierszy Krzysztofa Kamila Baczyńskiego „Wyje za mną ciemny, wielki czas”*, 11.
- Sieklicka, Joanna (2020). *Afryka na Koszykowej: zawiłe związki islamu i chrześcijaństwa w Afryce*, 12.
- Sieklicka, Joanna (2021). *Wystawa „20 lat Putina na ostrzu ołówka”*, 2.
- Sieklicka, Joanna (2021). *Cykl spotkań „Społeczeństwo w czasach zarazy”*, 6.
- Sieklicka, Joanna (2021). *Wystawa fotograficzna: „Manuskrypty” w ramach projektu „Bałkany – wspólne dziedzictwo” (1-30 czerwca 2021 r.)*, 9.
- Sobalski, Marcin (2020). *Schronisko książek*, 7/8.
- Szczypińska, Olga & Czajkowski, Michał (2021). *Światozmieniaczki. Herstorie w literaturze dziecięcej, młodzieżowej i popularnej*, 6.
- Zarachowicz, Zofia (2020). *Wystawa plakatów cyrkowych*, 4.

Postaktualia:

Wojciechowski, Jacek (2020-2021). *Postaktualia*, 1–12.

W kilku słowach:

(2020-2021), 1–12.

The "Bibliotekarz" [Librarian] reflects the activity of librarians and libraries

ABSTRACT: The „Bibliotekarz” monthly has been published since 1919. According to its profile, it is devoted to librarians and libraries. The COVID-19 pandemic has reorganized library activities. The article presents a thematic analysis of the journal in 2020–2021 in the context of the activity of librarians and libraries, with particular emphasis on pandemic remedial actions for library users.

KEYWORDS: "Bibliotekarz" [Librarian], pandemic, library activity, activity of librarians